

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2017 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2018-03-01

Vilnius

I. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

Konteksto (aplinkos) analizė

2017 m. metų rudenį iš valdančiosios koalicijos pasitraukus Lietuvos socialdemokratų partijai, keitėsi ir Teisingumo ministerijos politinė vadovybė – pasitraukė visi viceministrai ir dalis ministro patarėjų. Pasikeitus vadovybei, užtruko ir kai kurių darbų įgyvendinimas, nes nauji žmonės turėjo perimti darbus, įsigilinti į rengiamas reformas, teisės aktus.

2017 m. vasarą įsigaliojus Vyriausybės darbo reglamento pakeitimams, pasikeitė Vyriausybei teikiamų teisės aktų projektų derinimo ir svarstymo Vyriausybėje tvarka, kuri kartu lėmė Teisingumo ministerijos dalyvavimo Vyriausybės teisėkūros procese apimties pokyčius. Pagal anksčiau galiojusį Vyriausybės darbo reglamentą, Teisingumo ministerijos išvados turėjo būti gautos dėl norminių teisės aktų numatomo teisinio reguliavimo koncepcijų, Vyriausybei teikiamų įstatymų ir kitų Seimo teisės aktų projektų, Vyriausybės teikiamų išvadų dėl Seime svarstomų teisės aktų projektų, norminių Vyriausybės nutarimų projektų, teisės aktų projektų, susijusių su Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, ir Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių projektų; taip pat Teisingumo ministerijos išvados turėjo būti gautos dėl įstatymo ar kito Seimo teisės akto projekto ir Vyriausybės nutarimo projekto, kuriame teikiama Vyriausybės išvada dėl Seime svarstomo teisės akto projekto, prieš šį teisės akto projektą teikiant svarstyti Vyriausybės pasitarime arba posėdyje (toliau – antrinės išvados). Šiuo metu galiojantis Vyriausybės darbo reglamentas numato, kad teisės aktų projektai su Teisingumo ministerija derinami kaip ir su kitomis ministerijomis ar institucijomis – pagal kompetenciją; nebeliko nuostatų, reguliuojančių Teisingumo ministerijos antrinių išvadų teikimą. Ta apimtimi, kiek galiojantis Vyriausybės darbo reglamentas nebenumato Teisingumo ministerijos antrinių išvadų teikimo, buvo susiaurintos Teisingumo ministerijos teisėkūros funkcijos. Taip pat galiojančio Vyriausybės darbo reglamento teisinis reguliavimas įnešė nemažai neaiškumo dėl su Teisingumo ministerija derintinių Vyriausybei teikiamų teisės aktų projektų apimties, nes Teisingumo ministerijos kompetencijos ribos teisėkūros srityje yra gan plačios – teisingumo ministrui pavesta formuoti politiką nacionalinės teisinės sistemos plėtros srityje. Naujas teisinis reglamentavimas, taip pat vieningo jo nuostatų supratimo bei taikymo stoka paveikė pirmo strateginio tikslo „Siekti skaidrios, darnios ir veiksmingos teisės sistemos“ įgyvendinimą.

2017 m. visuomenės informavimo priemonėse pasirodė informacijos apie piktnaudžiavimo atvejus bausmių vykdymo sistemos įstaigose. Siekiant iširti paaiškėjusius atvejus, buvo atliekami tyrimai, keitėsi įstaigų vadovai. Tai paskatino pasirengimą sisteminiams pokyčiams.

Taip pat paminėtina, kad kylanti šalies ekonomika 2017 m. leido padidinti pataisos pareigūnų atlyginimus, antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų užmokestį.

1 strateginis tikslas: Siekti skaidrios, darnios ir veiksmingos teisės sistemos

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
01-04	Teisės sistema	9 306	9 361,5	8 344,4	89,1
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		0	-	-	-

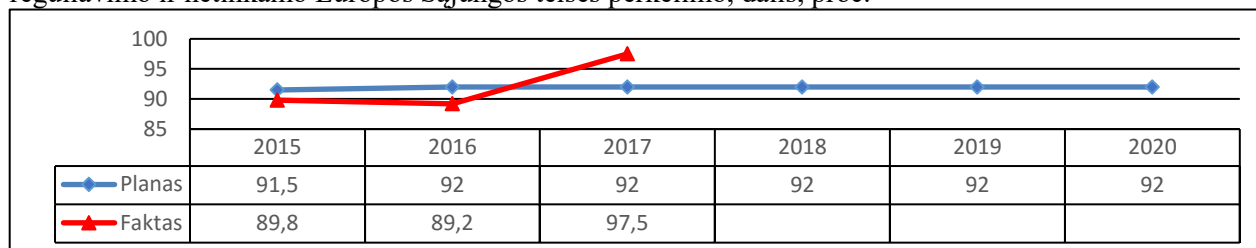
* Jeigu patikslintame plane asignavimai didėja ar mažėja daugiau nei 5 proc. lyginant su asignavimais, nurodytais patvirtintame plane, to priežastys trumpai paaiškinamos po lentele. Paaiškinimai pateikiami dėl patikslintų asignavimų programos lygiu.

** Jeigu asignavimų panaudojimo procento nuokrypiai viršija 10 proc., jie ir jų priežastys trumpai paaiškinami po lentele.

2017 m. patvirtintų asignavimų plano patikslinimai sudarė mažiau nei 5 proc. nuo patvirtinto plano. Per 2017 m. nepanaudota 10,9 proc. patikslintų asignavimų. Nepanaudotos darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms skirtos lėšos, kurios buvo sutaupytos dėl darbuotojų kaitos ir laikinojo nedarbingumo. Taip pat nepanaudotos lėšos, skirtos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimui, nes 2017 m. gauta mažiau nei planuota teismo sprendimų atlyginti žalą. Sutaupytos lėšos prekių ir paslaugų įsigijimui bei dėl kitų priežasčių.

Efeko kriterijai:

1 grafikas. Institucijų atstovų, teigiamai vertinusių teisinės išvados, dėl kurių išvengta netinkamo teisinio reguliavimo ir netinkamo Europos Sąjungos teisės perkėlimo, dalis, proc.

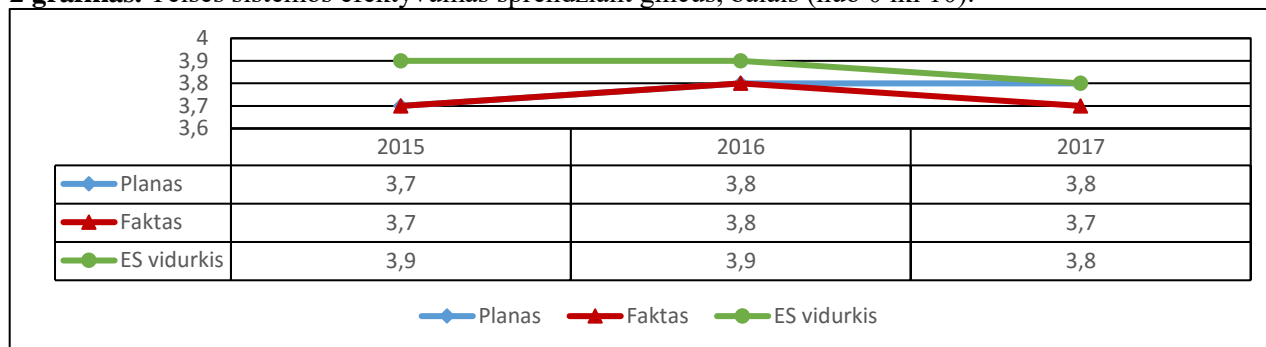

97,5 proc. institucijų atstovų teigiamai vertino Teisingumo ministerijos ir Europos teisės departamento teiktas teisinės išvados dėl jų rengtų teisės aktų projektų. Teisingumo ministerija jau šeštus metus iš eilės atliko institucijų, dėl kurių teisės aktų projektų buvo teiktos teisinės išvados, atstovų apklausą. Apklausos formą galima rasti Teisingumo ministerijos internetiniame puslapyje adresu <http://www.tm.lt/apklausaurodyti/27/>. Apklausiant siekiama išsiaiškinti, ar gautos teisinės išvados buvo naudingos rengiant teisės aktų projektus, ar pateiktos išvados buvo argumentuotos ir išsamios ir kt. Tačiau nuo 2018 m., pasikeitus teisės aktų projektų, dėl kurių teikiamos išvados, apimčiai, šis kriterijus perkeltas į rezultato kriterijus.

Paprastai kriterijaus svyravimai nėra dideli, 2016 m. kriterijaus reikšmė nežymiai mažėjo, tačiau 2017 m. kriterijaus reikšmė buvo gerokai didesnė negu prieš tai buvusiais metais.

Teisingumo ministerijos specialistai nuolat kelia savo kompetenciją, gilina žinias, kad galėtų pateikti kompetentingas išvadas, dalyvauja darbo grupėse, konsultuoja kitų institucijų kolegas, rengiančius teisės aktus.

2 grafikas. Teisės sistemos efektyvumas sprendžiant ginčus, balais (nuo 0 iki 10).

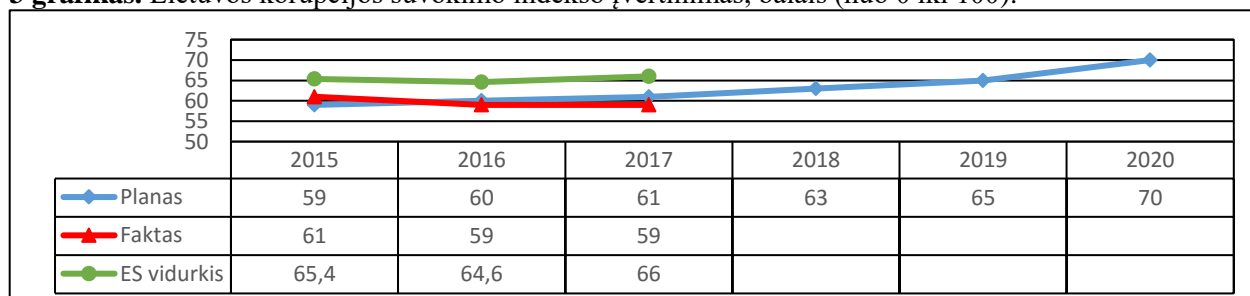
Pagal Pasaulio ekonomikos forumo atliktos 2017–2018 m. vykdomųjų vadovų apklausos duomenis, Lietuva užima 62 vietą iš 137 valstybių pagal teisinės sistemos efektyvumą sprendžiant ginčus, Lietuva atitinkamai įvertinta 3,7 balo (7 balų skalėje, kur 7 – labai efektyvi, 1 – visiškai neefektyvi) <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/competitiveness-rankings/#series=EOSQ040>.

Kriterijus parodo, ar lengva verslo įmonėms spręsti ginčus Lietuvoje, koks tokių ginčų sprendimo efektyvumas Lietuvoje palyginti su kitomis valstybėmis.

Šio kriterijaus reikšmę Teisingumo ministerija seka jau 6 metus, per kuriuos kriterijaus reikšmė kilo po maždaug 0,1 balo (nuo 3,3 balo 2012 m. iki 3,8 balo 2016 m.). Šiais metais kriterijaus reikšmė sumažėjo 0,1 balo, tačiau kriterijaus reikšmė nežymiai mažėjo ir kitų Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių (beveik pusės ES valstybių narių kriterijai nežymiai sumažėjo).

Pažymėtina, kad tai plačios apimties kriterijus, kuris apima visos Lietuvos teisės sistemos būseną ir pokyčius, tad jo reikšmę lemia visų institucijų darbas.

3 grafikas. Lietuvos korupcijos suvokimo indekso įvertinimas, balais (nuo 0 iki 100).

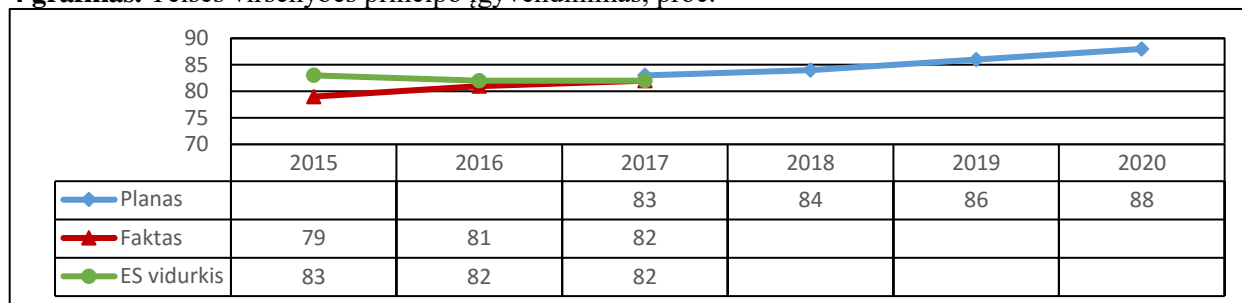
Tyrimą atlieka organizacija „Transparency International“. Pagal 2017 m. Korupcijos suvokimo indekso (toliau – KSI) rezultatus, Lietuvai skirti 59 balai iš 100 galimų. Lietuva užėmė 38 vietą iš 180 valstybių sąrašo ir 16 vietą tarp ES valstybių narių. Nuo 2012 m. iki 2016 m. Lietuvos KSI tolygiai kilo nuo 54 iki 59 balo ir tokia pati Lietuvos vertinimo rodiklio reikšmė išsilaikė ir 2017 m.

KSI yra vienas garsiausių pasaulyje korupcijos suvokimo tyrimų, parodantis, kaip įvairioms pasaulio valstybėms pavyksta kontroliuoti korupciją. Korupcijos mastą viešajame ir politikos sektoriuose vertina įvairių sričių ekspertai ir verslo lyderiai.

2017 metų KSI rezultatai rodo, kad vertintojai Lietuvos pastangų sumažinti korupciją nevertino avansu. Ir tai yra aiški indikacija, kad viešojo sektoriaus ir verslo atstovai neturi laukti priežiūros institucijų ar teisėsaugos dėmesio, o patiems imtis iniciatyvos, dar labiau skaidrinti viešąjį sektorių, koncentruoti didesnę dėmesį ir skirti reikalingus resursus veiksmingai korupcijos prevencijai.

Pažymėtina, kad 2017 m. atlikti reikšmingi veiksmai ir pasiekti rezultatai įgyvendinant Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 3.3 krypties „Skaidrumo ir atvirumo didinimas, kovos su korupcija stiprinimas“ darbus dar nedavė apčiuopiamo rezultato, tačiau akivaizdu, kad pozityvaus pokyčio galima tikėtis jau 2018 m.

4 grafikas. Teisės viršenybės principo įgyvendinimas, proc.

Teisės viršenybės principas – Pasaulio banko kiekvienais metais skelbiamo Pasaulio viešojo administravimo rodiklio vienas iš indikatorių, matuojamas nuo 0 iki 100 proc., parodantis asmenų pasitikėjimą ir paklusimą socialinėms normoms, labiausiai apimantis šias sritis: sutarčių laikymąsi, nuosavybės teises, policiją ir teismus, nusikalstamumą ir smurtą (daugiau informacijos: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>). Į Strateginį veiklos planą bei Vyriausybės programos įgyvendinimo darbų planą įtrauktas tik 2017 m. Pastaruosius metus šio rodiklio Lietuvos statistika nuolat gerėja ir dabar siekia ES valstybių narių vidurkį. Tai bendro pobūdžio, plačios apimties rodiklis, parodantis valstybės teisinės sistemos padėtį, kaip valstybėms pavyksta užtikrinti teisės viršenybės principo laikymąsi, tad šio rodiklio gerėjimui svarbus visų valstybės institucijų (tiek Vyriausybės, tiek teismų, policijos) tinkamas darbas.

Svarbiausi darbai:

Viena iš teisingumo ministro valdymo sričių yra „Nacionalinės teisinės sistemos plėtra“. Teisingumo ministras (taip pat ir Teisingumo ministerija) yra atsakingas už tai, kad Vyriausybės inicijuoti teisės aktų projektai sklandžiai įsiterptų į egzistuojančią nacionalinę teisės sistemą, o tuo pačiu, kad pati teisėkūros procedūra būtų optimali, efektyvi ir atitiktų konstitucinio teisinės valstybės principo reikalavimus. Pasikeitus Vyriausybės darbo reglamentui, teisės aktai su Teisingumo ministerija derinami kaip ir su kitomis institucijomis – pagal jos kompetenciją. Teisingumo ministerijos kompetencija teisėkūros srityje yra labai plati, kaip minėta, viena iš Teisingumo ministerijos kompetencijų yra nacionalinės teisinės sistemos plėtra. Siekdama vieningo Vyriausybės darbo reglamento nuostatų supratimo, taip pat išvengti praktikoje galinčių kilti neaiškumų, Teisingumo ministerija parengė ir kitoms ministerijoms išsiuntė savo nuomonę, kokie Vyriausybei teiktini teisės aktų projektai turėtų būti derinama su Teisingumo ministerija, ypač atsižvelgiant į teisingumo ministro valdymo sritį „Nacionalinės teisinės sistemos plėtra“.

Teisingumo ministerijos specialistai per 2017 m. pateikė 857 teisines išvadas dėl kitų institucijų pateiktų teisės aktų projektų, gerokai mažiau nei paprastai buvo pateikiama (palyginus 2016 m. – 1 236). Tokį pokytį lėmė Vyriausybės darbo reglamento teisinis reglamentavimas, nebenumatęs Teisingumo ministerijos antrinių išvadų teikimo, taip pat vieningo Vyriausybės darbo reglamento nuostatų, susijusių su Vyriausybei teiktinų teisės aktų projektų derinimu su Teisingumo ministerija pagal kompetenciją, supratimo bei taikymo nebuvimas.

Pažymėtina, kad 2017 m. Lietuvai buvo palankūs metai perkeliant ES teisės aktus į Lietuvos nacionalinę teisę. Remiantis Europos Komisijos duomenimis, 2017 m. gegužės 31 d. Lietuvoje nebuvo nei vieno ilgiau kaip 2 metus užsitęsusio vidaus rinkos direktyvos neperkėlimo atvejo, o vėlavimas įgyvendinti vidaus rinkos direktyvas vidutiniškai užtruko 4,4 mėnesio (ES vidurkis 7,2 mėnesio). Šie rodikliai patvirtina sėkmingą bendrą valstybės institucijų ir Europos teisės departamento (toliau – Departamentas) darbą ES vidaus rinkos teisės aktų perkėlimo srityje, tačiau panašios tendencijos yra ir kitose ES teisės perkėlimo srityse.

2017 metais Departamentas teikė prioritetą Europos Komisijos Lietuvai pateiktų paklausimų arba prieš Lietuvą pradėtų ES teisės pažeidimų procedūrų efektyviam valdymui. Siekta, kad kuo mažesnis tokių paklausimų arba pažeidimo procedūrų skaičius pereitų į kitą stadiją, t. y. užtikrinti, kad Europos Komisijos paklausimuose nurodomi ES teisės įgyvendinimo trūkumai būtų pašalinti Europos Komisijai nepradėjus oficialios pažeidimo procedūros arba kad pradėta oficiali pažeidimo procedūra būtų nutraukta nepradėjus bylos nagrinėti Europos Sąjungos Teisingumo Teisme. Europos Komisija pateiktų paklausimų pagrindu 2017 m. prieš Lietuvą pradėjo 3 oficialias pažeidimo procedūras (palyginti su praėjusiais metais, šis skaičius sumažėjo daugiau kaip 3 kartus), tačiau nei viena pažeidimo procedūra nepasiekė teisminės stadijos.

Per 2017 m. Europos Komisija Lietuvai pateikė 6 naujus paklausimus (2016 m. – 24), 17 naujų oficialių pranešimų (2016 m. – 31) ir 2 naujas pagrįstas nuomones (2016 m. – 9). Iš esmės tai yra teigiamos tendencijos ES teisės aktų įgyvendinimo kontekste, o pasiekti rezultatai geriausi nuo pat narystės ES pradžios. Vis dėlto reikia atkreipti dėmesį ir į tai, kad buvo žymiai mažiau ES direktyvų, kurias reikėjo įgyvendinti 2017 m. 2018 m.

ši tendencija keičiasi, todėl Lietuvos institucijoms į nacionalinę teisę reikės perkelti daugiau ES direktyvų. Atsižvelgdamas į tai, 2018 m. Departamentas sieks aktyviau bendradarbiauti su už direktyvų perkėlimą atsakingomis institucijomis.

Teisingumo ministerija per 2017 m. pagal savo kompetenciją dalyvavo teismuose nagrinėjant 261 bylą atsakovo ar trečiojo asmens teisėmis (iš jų 164 civilinės bylos ir 97 administracinės bylos). Pagrindinės bylų kategorijos: dėl teismo veiksmais padarytos žalos atlyginimo, dėl ministerijos ir ministro priimamų sprendimų teisėtumo (dėl antstolių, notarų drausminės atsakomybės, dėl civilinės būklės aktų pakeitimo, dėl pareigūnų nušalinimo nuo pareigų ir kt.), dėl teismo sprendimų galimo vykdymo užtikrinimo (dėl neteisėtų statybų, dėl ES direktyvų neperkėlimo į Lietuvos teisinę sistemą ir kt.). 11 kartų ministerijai buvo atstovaujama Lietuvos administracinių ginčų komisijoje. 79 proc. bylų, kuriose buvo atstovauta, laimėtos.

Per 2017 m. Teisingumo ministerija asmenims išmokėjo 1 237,1 tūkst. eurų: 106 asmenims dėl žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, 966 asmenims dėl žalos, atsiradusios dėl netinkamų įkalinimo sąlygų, taip pat įvykdyta 14 taikos sutarčių (sudarytų teismo ir ne teismo tvarka). 2017 m., kaip ir 2016 m., buvo dažnai kreipiamasi į teismus dėl žalos, atsiradusios dėl netinkamų įkalinimo sąlygų, taip pat daugėja atvejų, kai yra kreipiamasi į teismus dėl kitų valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, didėjo reikalavimai ir sudėtingėjo ginčai (keliami klausimai dėl įvairių institucijų atsakomybės, dėl teisės normų iš kelių teisės institutų taikymo, dėl tarptautinių teismų praktikos laikymosi).

2017 m. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – Teismas) Vyriausybei perdavė 76 naujas bylas – ataskaitiniais metais Vyriausybei perduotas bylų skaičius toliau stipriai augo, buvo pastebimai didesnis nei 2016 m. (56) ar 2015 m. (18). Taip pat toliau buvo tęsiamas darbas su 35 dar iki 2017 m. perduotomis bylomis. Teismo pateiktų peticijų prieš Lietuvą skaičius ataskaitiniais metais buvo iš esmės toks pat, kaip ir 2016 m. – 401 peticija 2017 m., 405 peticijos 2016 m. 2017 m. Teismas priėmė 46 sprendimus ir nutarimus bylose prieš Lietuvą: iš jų 36 sprendimus dėl esmės (8 nenustatytas nė vienas Konvencijos pažeidimas) ir 12 nutarimų, kuriais peticijos pripažintos nepriimtiniomis dėl to, kad jos aiškiai nepagrįstos, nepasinaudota vidaus teisinės gynybos priemonėmis ar dėl kitų nepriimtimumo pagrindų. 2017 m. Teismo sprendimų vykdymas buvo koordinuojamas iš viso 46 bylose. Buvo imtasi priemonių, siekiant įvykdyti visas Teismo sprendimuose numatytas individualiąsias priemones bei pažeidimų priežastis šalinančias bendrąsias priemones. Apie visus vykdymo veiksmus buvo teikiama informacija Europos Tarybos Ministrų Komitetui. 2017 m. vykdymo priežiūra pabaigta 15 bylų. 2017 m. pagal Teismo sprendimus 29 asmenims išmokėta 200,5 tūkst. eurų.

2 strateginis tikslas: Padidinti teisinių institucijų paslaugų patogumą vartotojams ir jų efektyvumą

2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
02-01	Paslaugos gyventojams ir verslui	7 445	7 594,1	7 259,95	95,6
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		0	-	-	-
02-07	Paslaugos gerinti ginčų nagrinėjimą	8 618	8 644	8 431,2	97,5
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		0	-	-	-

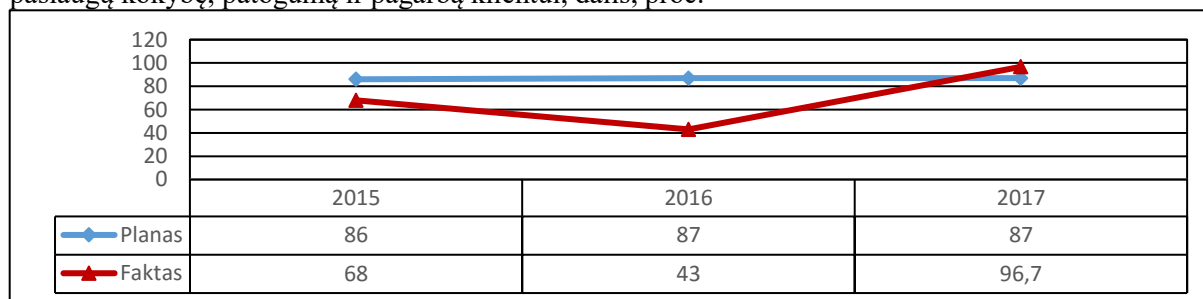
* Jeigu patikslintame plane asignavimai didėja ar mažėja daugiau nei 5 proc. lyginant su asignavimais, nurodytais patvirtintame plane, to priežastys trumpai paaiškinamos po lentele. Paaiškinimai pateikiami dėl patikslintų asignavimų programos lygiu.

** Jeigu asignavimų panaudojimo procento nuokrypiai viršija 10 proc., jie ir jų priežastys trumpai paaiškinami po lentele.

2017 m. patvirtintų asignavimų plano patikslinimai sudarė mažiau nei 5 proc. nuo patvirtinto plano. Per 2017 m. nepanaudota atitinkamai 4,4 proc. ir 2,5 proc. patikslintų programų asignavimų.

Efektų kriterijai:

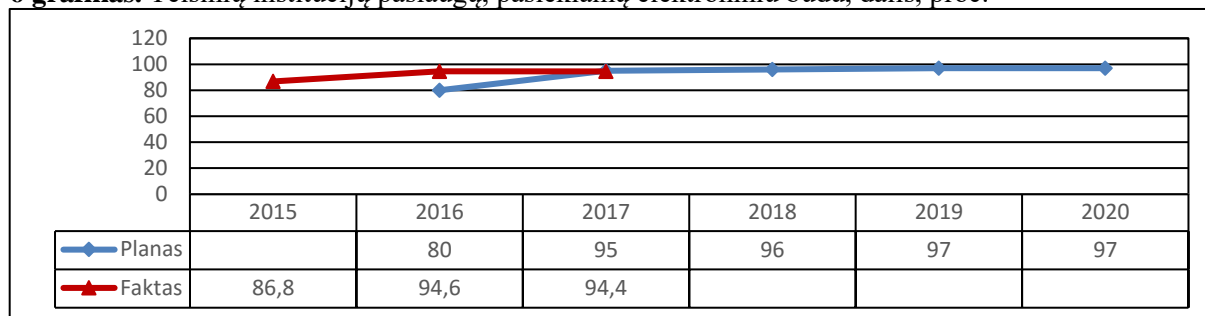
5 grafikas. Asmenų, palankiai vertinančių teisingumo ministro valdymo sričių teisinių institucijų suteiktų paslaugų kokybę, patogumą ir pagarbą klientui, dalis, proc.

Teisingumo ministerija, siekdama išsiaiškinti, kaip asmenys vertina teisingumo ministro valdymo sričių įstaigų (Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos, Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro, valstybės įmonės Registrų centro, Lietuvos teismo ekspertizės centro, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos ir Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos) teikiamų paslaugų kokybę, patogumą ir pagarbą klientui, organizuoja apklausas. Apklausa yra paskelbta institucijų tinklapiuose ir kiekvienas norintis gali užpildyti. Apklausoje klausiama, kaip asmuo vertina teikiamų paslaugų kokybę, ar aiški paslaugos teikimo trukmė, ar paslaugos teikiamos laiku, ar aptarnaujama pagarbiai ir paslaugiai, ar suteiktos paslaugos atitiko lūkesčius, ar aptarnaujantys asmenys kompetentingi, ar suteikta paslauga suprantama ir aiški, ar pakanka informacijos apie teikiamas paslaugas internete. Su apklausos forma galima susipažinti Teisingumo ministerijos internetiniame puslapyje <http://www.tm.lt/apklauserodyti/28/>.

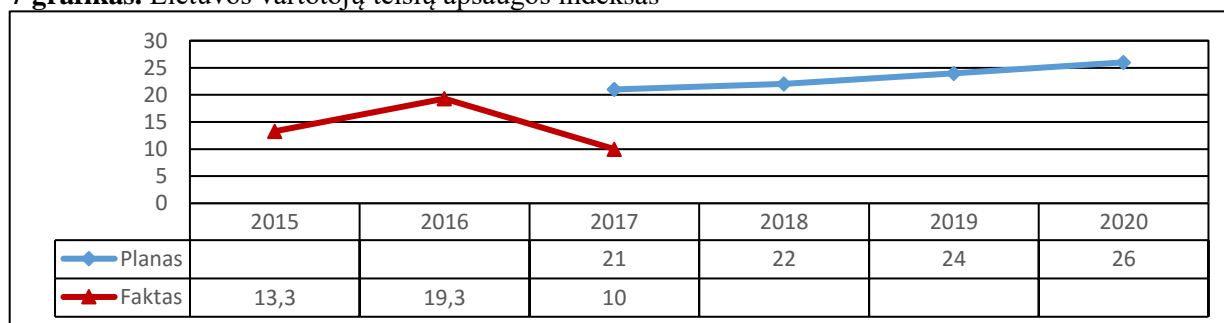
Deja, 2014 ir 2015 m. labai nedaug asmenų užpildė anketas (atitinkamai 37 ir 17), ir atitinkamai apklausų rezultatai buvo prasti (68 ir 43 proc. apklaustųjų teigiamai vertino suteiktas paslaugas). 2017 m. įstaigų buvo prašoma aktyviau raginti paslaugų gavėjus pildyti apklausos anketas, tad net 832 asmenys užpildė ir rodiklio reikšmė daug didesnė (96,7 proc.) nei prieš tai buvusiais metais. 2018 m. Dėl mažo aktyvumo ankstesniais metais, 2018 m. Strateginiame veiklos plane šio kriterijaus atsisakyta.

6 grafikas. Teisinių institucijų paslaugų, pasiekiamų elektroniniu būdu, dalis, proc.

Institucijos nuolat siekia, kas asmenims būtų kuo paprasčiau ir lengviau pasinaudoti jų teikiamomis paslaugomis. Tad šiuo metu net 94,4 proc. teisingumo ministro valdymo sričių institucijų teikiamų viešųjų ir administracinių paslaugų yra pasiekiamos elektroniniu būdu. Paprastai paslaugų, pasiekiamų elektroniniu būdu, dalis didėja, deja, 2017 m. lyginant su 2016 m. rodiklio reikšmė nežymiai sumažėjo (2016 m. reikšmė buvo 94,6 proc.). Nežymų rodiklio mažėjimą lėmė tai, kad naujų paslaugų į elektroninį lygį 2017 m. nebuvo perkelta, o į paslaugų, kurias galima perkelti į elektroninį lygį, sąrašą įtraukta daugiau paslaugų. Tačiau pastebėtina, kad kai kurios įstaigos jau yra perkėlusios visas savo paslaugas, kurias galima teikti el. būdu, į el. lygį, tad didelio rodiklio kitimo artimiausiais metais nesitikima.

7 grafikas. Lietuvos vartotojų teisių apsaugos indeksas

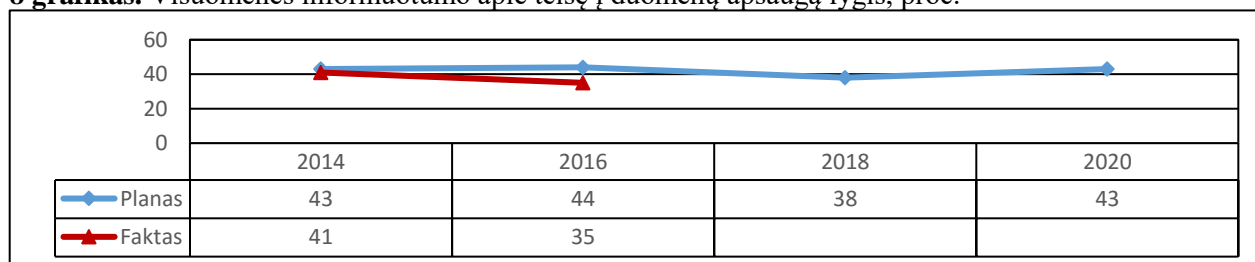

Šis kriterijus į Strateginį veiklos planą įtrauktas tik 2017 m.

Bendras Lietuvos vartotojų teisių apsaugos indeksas yra skaičiuojamas remiantis atskirais indeksais, kurių reikšmės 2017 m. buvo: vartotojų teisių pažeidimų indeksas +25,2, informuotumo apie vartotojų teises indeksas +26, vartotojų aktyvumo indeksas -34,5, Lietuvos vartotojų teisių apsaugos sistemos vertinimo indeksas +23,5. Tokia žemą rodiklio reikšmę lėmė vartotojų aktyvumo indeksas, kurio reikšmė, nors palyginus su ankstesniais metais auga, tačiau išlieka neigiama (-34,5).

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (toliau – Tarnyba) kiekvienais metais atlieka vartotojų ir ūkio subjektų nuomonių apklausas apie vartotojų teises. Dauguma gyventojų (65 proc.) kaip ir ankstesniais metais, žinotų, kur kreiptis, jeigu pardavėjas / teikėjas atsisakytų kompensuoti nuostolius. Dažniausiai būtų kreipiamasi į Tarnybą (79 proc.). Taip pat daugėja gyventojų, patenkintų savo informuotumu vartotojų teisių apsaugos klausimais – 53 proc. (2016 m. – 43 proc.), Pažymėtina, kad Tarnyba nuolat teikia konsultacijas vartotojams ir verslininkams, organizuoja seminarus ir konferencijas, rengia informacinę medžiagą vartotojų teisių apsaugos ir rinkos priežiūros klausimais.

8 grafikas. Visuomenės informuotumo apie teisę į duomenų apsaugą lygis, proc.

Vertinimo kriterijus į Teisingumo ministerijos strateginį veiklos planą įtrauktas 2017 m. Visuomenės informuotumo asmens duomenų apsaugos klausimais lygis parodo, kiek asmenys žino apie savo teises ir jiems tenkančias pareigas. Asmens žinojimas apie savo teises yra labai svarbus žingsnis siekiant tokių teisių gynimo ir užtikrinimo. Asmuo, žinantis apie savo teises, susijusias su duomenų apsauga, gali prevenciškai imtis priemonių,

užkertančių kelią jo teisės į asmens duomenų apsaugą pažeidimams, reikalauti iš kitų asmenų, tvarkančių jo duomenis, laikytis nustatytų reikalavimų ir teikti atitinkamą informaciją, siekti apginti savo pažeistas teises kreipdamasis į priežiūros instituciją ir į teismą. Asmenų, tvarkančių kitų asmenų duomenis, informuotumas apie jiems tenkančias pareigas gali padėti išvengti galimų asmens teisės į duomenų apsaugą pažeidimų ir yra būtina prielaida siekiant užtikrinti aukštą duomenų apsaugos lygį. Kriterijaus reikšmei apskaičiuoti Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija kas antrais (lyginiais) metais užsako reprezentatyvią Lietuvos gyventojų apklausą. Paskutinį kartą apklausa atlikta 2016 m., kita apklausa planuojama 2018 m. Tikimasi, kad rengiantis duomenų apsaugos reformai ir vykdant įvairias pokyčius asmens duomenų apsaugos srityje pristatančias viešinimo kampanijas, asmenų informuotumas apie savo teises ir jiems tenkančias pareigas didės.

Svarbiausi darbai:

2017 m. daug dėmesio skirta pasiruošimui duomenų apsaugos reformai.

2018 m. gegužės 25 d. Lietuvoje ir kitose ES valstybėse narėse bus pradėtas taikyti Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas (toliau – Reglamentas). Tai naujos asmens duomenų apsaugos taisyklės įmonėms, įstaigoms ir kitoms organizacijoms, tvarkančioms asmens duomenis profesinėje veikloje. Asmens duomenų apsaugos reforma siekiama teisinį reguliavimą pritaikyti esamai ir būsimai realybei, aktyviai visuomenės veiklai elektroninėje erdvėje, susijusiai su asmens duomenų tvarkymu, t. y. rinkimu, užrašymu, saugojimu, jungimu, keitimu, paskelbimu, paieška, naikinimu ir kt.

Reglamento nuostatos tiesiogiai teisiškai privalomos Lietuvos subjektams, tačiau šaliai specifinius Reglamento aspektus reglamentuoti buvo parengtas Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo projektas.

2017 m. rugsėjo mėnesį Teisingumo ministerija kartu su Vyriausybės kanceliarija ir Valstybine duomenų apsaugos inspekcija surengė viešąją konsultaciją, kurioje dalyvavo verslo asociacijų, informacinių technologijų kompanijų, žmogaus teisių organizacijų, valstybinių institucijų atstovai. Konsultacijoje buvo aptarti klausimai, kuriais ES valstybės narės turi apsisprendimo laisvę. Tai – asmens kodo, kaip pagrindinio paieškos kriterijaus, naudojimas, kokio amžiaus vaikas gali duoti sutikimą dėl jam siūlomų informacinės visuomenės paslaugų, pavyzdžiui, tiesioginės rinkodaros. Taip pat buvo diskutuota dėl asmens duomenų tvarkymo su darbo santykiais susijusiame kontekste ir kaip tvarkyti asmens duomenis, siekiant įvertinti jo mokumą ir valdyti išiskolinimą. Diskusijų dalyvių išsakyti argumentai svariai prisideda prie įstatymo projekto tobulinimo.

Be to, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija ir Vyriausybės kanceliarija 2018 m. sausio mėn. surengė konferenciją „Duomenų apsaugos diena pokyčius pasitinkant“, kurioje buvo pristatyta aktualiausia asmens duomenų apsaugos reformos informacija ir pateikta pasiruošimo šios srities naujovėms gerosios praktikos pavyzdžių.

Nuo 2017 m. rugsėjo antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų užmokestis padidintas: nuo 11,58 eurų (neatskaičius mokesčių) iki 13 eurų už vieną teisinės pagalbos teikimo valandą. Europos veiksmingo teisingumo komisijos 2016 m. ataskaitos duomenimis 2014 m. Lietuvoje teisinę pagalbą teikiančių advokatų vienos bylos kaina buvo viena mažiausių tarp tirtų valstybių – 63 eurai, o, pavyzdžiui, Slovėnijoje – 530 eurų. Antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų užmokestis nedidėjo nuo 2008 m. pradžios, todėl nėra lengva pritraukti naujų advokatų į valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistemą. Antrinę teisinę pagalbą Lietuvoje nuolat šiuo metu teikia 59 advokatai, o prireikus – dar apie 469 advokatus. 2017 m. iš valstybės biudžeto skirta 4,6 mln. eurų antrinei teisei pagalbai teikti.

Per 2017 m. pirminė valstybės garantuojama teisinė pagalba buvo suteikta 42 506 asmenims (2016 m. – 44 445), tai sudaro 1,51 proc. visų Lietuvos gyventojų. Pastebėtina, kad nors nuo 2009 m. asmenų, kurie pasinaudojo pirmine valstybės garantuojama teisine pagalba, skaičius svyravo tik keliais procentais ir buvo palyginti stabilus, tačiau 2017 m. pirmine teisine pagalba pasinaudojo keliais tūkstančiais mažiau žmonių ne įprasta. 2017 m. antrine teisine pagalba pasinaudojo 43 891 asmuo, tai sudaro 1,53 proc. visų Lietuvos gyventojų ir yra 5 proc. daugiau nei 2016 m. (2016 m. antrine teisine pagalba pasinaudojo 41 063 asmenys).

Siekiant sudaryti kuo palankesnes sąlygas užregistruoti pramoninės nuosavybės objektus, nuolat plečiamas Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro (toliau – Biuras) teikiamų elektroninių paslaugų sąrašas. 2017 m. 100 proc. Biuro teikiamų paslaugų (kurios gali būti perkeliamos į el. lygį) gali būti atliekamos elektroniniu būdu (2016 m. – 96 proc.). 2017 m. 59 proc. prašymų nuo visų paduotų prašymų buvo pateikti elektroniniu būdu, 2016 m. tokių prašymų buvo 63 proc. Nors bendras elektroniniu būdu paduotų prašymų procentas sumažėjo, tačiau el. būdu paduotų pramoninės nuosavybės paraiškų skaičius padidėjo nuo 35 proc. (2016 m.) iki 59 proc. (2017 m.).

Pagal nacionalines procedūras Lietuvoje 2017 m. įsigaliojo 6 021 pramoninės nuosavybės objektas, 0,5 proc. daugiau nei praėjusiais metais (2016 m. – 5 988). Kiekvienais metais Lietuvoje įsigaliojusių pramoninės nuosavybės objektų skaičius didėja.

Biuras nuolat siekia populiarinti pramoninės nuosavybės apsaugos priemones ir galimybes teikdamas konsultacijas, organizuodamas ir dalyvaudamas renginiuose, leisdamas leidinius. 2017 m. verslo atstovų apklausos metu nustatyta, kad 76 proc. respondentų žino apie pramoninės nuosavybės galimybes (2016 m. – 72 proc.). Norint dar labiau didinti žinomumą, 2017 m. pasirašyti pramoninės nuosavybės informacijos centrų steigimo susitarimai su Lietuvos sveikatos mokslų universitetu, Kauno technologijos universitetu bei Vilniaus universitetu. Šių centrų tikslas – įvairių paslaugų pramoninės nuosavybės informacijos klausimais teikimas visuomenei, taip pat visuomenės švietimas bei informacijos apie pramoninės nuosavybės informacijos sklaida. Centrų įsteigimas sudaro galimybę teikti informacinę ir metodinę pagalbą bendradarbiaujant su svarbiais pramoninės nuosavybės sistemos naudotojais – universitetais, ir užtikrinant šios pagalbos teikimą platesne geografinė apimtimi.

Lietuvos teismo ekspertizės centras (toliau – Centras) 2017 m. atliko 3 174 tyrimus, net 61,5 proc. jų per trumpesnę nei 30 d. terminą (2016 m. atitinkamai 58 proc.). 94 proc. pateiktų ekspertinių tyrimų išvadų buvo kategoriškos (2016 m. – 98 proc.). Nors kategoriškų išvadų skaičius sumažėjo, tačiau toks rezultatas atitinka kitų valstybių ekspertinę praktiką ir didesnę kategoriškumą vargu ar galima užtikrinti.

Centras naudoja 20 akredituotų tyrimo metodų bei 2017 m. akreditacijai parengti dar trys nauji tyrimo metodai. Metodų akreditacija užtikrina efektyvesnę tyrimų atlikimą, galimybę keistis duomenimis su užsienio šalių ekspertinėmis įstaigomis, vienodus standartus teismo eksperto kompetencijos ir kvalifikacijos srityje.

3 strateginis tikslas: Pasiekti, kad bausmių sistema būtų moderni ir veiksminga

3 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
03-01	Bausmių sistema	75 075	75 383,1	73,393,5	97,4
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		2 565	-	2055,2	80,1

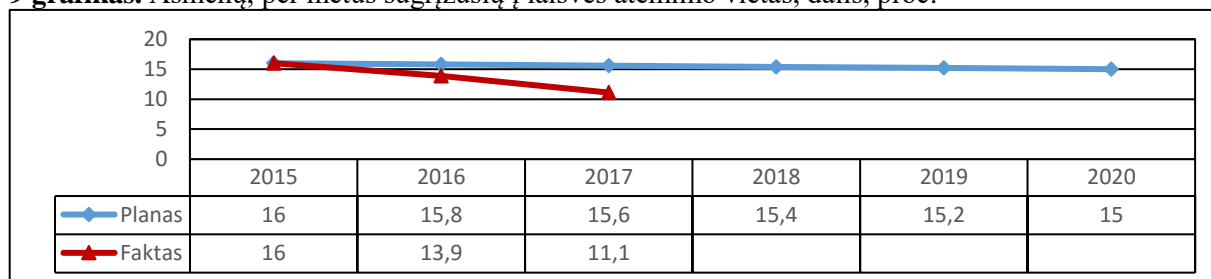
* Jeigu patikslintame plane asignavimai didėja ar mažėja daugiau nei 5 proc. lyginant su asignavimais, nurodytais patvirtintame plane, to priežastys trumpai paaiškinamos po lentele. Paaiškinimai pateikiami dėl patikslintų asignavimų programos lygiu.

** Jeigu asignavimų panaudojimo procento nuokrypiai viršija 10 proc., jie ir jų priežastys trumpai paaiškinami po lentele.

2017 m. patvirtintų asignavimų plano patikslinimai sudarė mažiau nei 5 proc. nuo patvirtinto plano. Per 2017 m. valstybės biudžeto asignavimų nepanaudota 2,6 proc., tarptautinės finansinės paramos – 19,9 proc. Tarptautinės finansinės paramos lėšos nepanaudotas daugiausia dėl to, kad pasibaigė Norvegijos finansinio mechanizmo programos „Pataisos, įskaitant bausmes be įkalinimo“ įgyvendinimo terminas, per kurį nespėta įsisavinti visų planuotų lėšų.

Efeko kriterijai:

9 grafikas. Asmenų, per metus sugrįžusių į laisvės atėmimo vietas, dalis, proc.

11,1 proc. laisvės atėmimo bausmė nuteistų asmenų, anksčiau paleistų iš laisvės atėmimo vietų, per vienerius metus nuo paleidimo padarė naujus nusikaltimus ir grįžo į laisvės atėmimo vietų įstaigas. Per 2017 m. į laisvės atėmimo vietas atvyko atlikti laisvės atėmimo bausmę 2 500 asmenų. Iš šio skaičiaus 191 nuteistasis jau buvo anksčiau paleistas iš laisvės atėmimo vietų, bet per vienerius metus nuo paleidimo padarė naujus nusikaltimus ir grįžo į pataisos įstaigas, taip pat 96 nuteistieji, kuriems buvo panaikintas lygtinis paleidimas už vengimą atlikti bausmę.

Palyginti su 2016 m., atvykusių atlikti laisvės atėmimo bausmę asmenų sumažėjo 12,8 proc., padariusių naujus nusikaltimus – 30,5 proc., asmenų, kuriems panaikintas lygtinis paleidimas – 32,4 proc.

Kiekvienais metais asmenų, per metus sugrįžusių į laisvės atėmimo vietas, skaičius mažėja. Prie to reikšmingai prisideda ir laisvės atėmimo vietose vykdomos resocializacijos programos bei probacijos tarnybų registre esančių asmenų elgesio korekcijos priemonės.

Nuteistų asmenų resocializacijos procesas laisvės atėmimo vietų įstaigose organizuojamas keliais etapais. Kiekvienam naujai į įstaigą atvykusiam nuteistajam yra atliekamas pakartotinio nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas, nustatomi kriminogeniniai veiksniai, didinantys riziką asmeniui pakartotinai nusikalsti, taip pat veiksniai, apsaugantys nuo pakartotinio nusikalstamo elgesio. Atlikto įvertinimo pagrindu parengiamas individualus socialinės reabilitacijos planas, kuriame numatomos tikslingos intervencinės ir(ar) prevencinės priemonės, nukreiptos į asmens kriminalinės rizikos mažinimą. Bausmės atlikimo metu yra stebima, kaip nuteistas asmuo vykdo plane numatytas priemones ir kaip tai veikia jo resocializacijos procesą. Kalėjimų departamento specialistai vykdo nuolatinę individualių socialinės reabilitacijos planų rengimo kokybės stebėseną, teikia rekomendacijas jų tobulinimui. Laisvės atėmimo įstaigose vykdomos 134 nuteistųjų socialinės reabilitacijos programos, kuriose 2017 m. dalyvavo 2 683 nuteistieji.

Asmenims, laikomiems laisvės atėmimo vietose sudaromos galimybės įgyti specialybę, mokytis bendrojo lavinimo, profesinėse ir aukštosiose mokyklose. 2017 m. pabaigoje bendrojo lavinimo mokyklose mokėsi 1 214

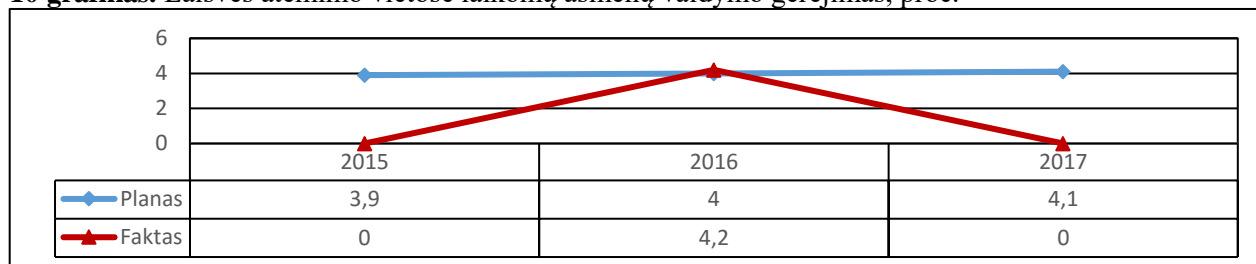
laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų, taip pat suimtųjų, profesinėse mokyklose – 1 100 nuteistųjų, aukštosiose – 6. Gavo mokslo baigimo pažymėjimus: vidurinio išsilavinimo – 103, pagrindinio išsilavinimo – 142, profesinės mokyklos – 1 051 nuteistųjų. 1 121 nuteistasis įgijo specialybę.

2017 m. dar dvejose įstaigose – Marijampolės pataisos namuose ir Pravieniškių pataisos namų–atvirosios kolonijos 2-ajame sektoriuje pradėjo veikti Priklausomybių rehabilitacijos centrai. Šiuo metu tokie centrai veikia 5 laisvės atėmimo vietų įstaigose.

Įkalintų asmenų resocializacijos procesui teigiamą įtaką daro ir tam tikri organizaciniai pokyčiai įstaigose. Panevėžio pataisos namuose, Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriuje ir Kauno tardymo izoliatoriuje 2017 m. įdiegtas dinaminės priežiūros segmentas įgalino ne tik nuolatinės nuteistųjų priežiūros užtikrinimą, bet ir įvairaus pobūdžio pozityvaus užimtumo plėtrą.

2017 m. Probacijos tarnybos plėtojo naujas bendradarbiavimo galimybes smurto prevencijos srityje diegiant sisteminių modelių darbo su asmenimis, nuteistais už smurtines veikas (pvz., teikti smurtautojams ir smurto aukoms socialinę, psichologinę pagalbą, vykdyti smurtinį elgesį keičiančias programas, savivaldybių finansavimas smurto prevencijai, paslaugų teikimas sprendžiant priklausomybių problemas ir kt.).

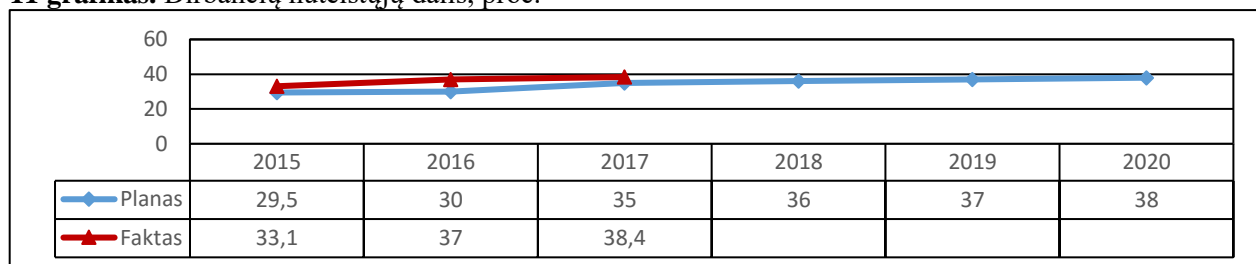
10 grafikas. Laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų valdymo gerėjimas, proc.

Matuojant laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų valdymo gerėjimą, atsižvelgiama į du rodiklius: vienam tūkstančiui įkalintų asmenų tenkančių pasipriešinimo pareigūnams atvejų skaičių (vertinamas mažėjimas procentais) ir vienam tūkstančiui įkalintų asmenų tenkančių smurto atvejų tarp įkalintų asmenų skaičių (vertinamas mažėjimas procentais). 2017 m. planuota, kad pasipriešinimo ir smurto atvejų sumažės 4,1 proc., palyginti su 2016 m. Tačiau planuotos reikšmės pasiekti nepavyko dėl išaugusio smurto tarp įkalintų asmenų skaičiaus. Jeigu 2016 m. buvo užregistruota 48 smurto atvejai, tai 2017 m. – 63. Pasipriešinimo pareigūnams atvejų skaičius keitėsi mažai: 2017 m. užregistruoti 5 tokie atvejai, 2016 m. – 6.

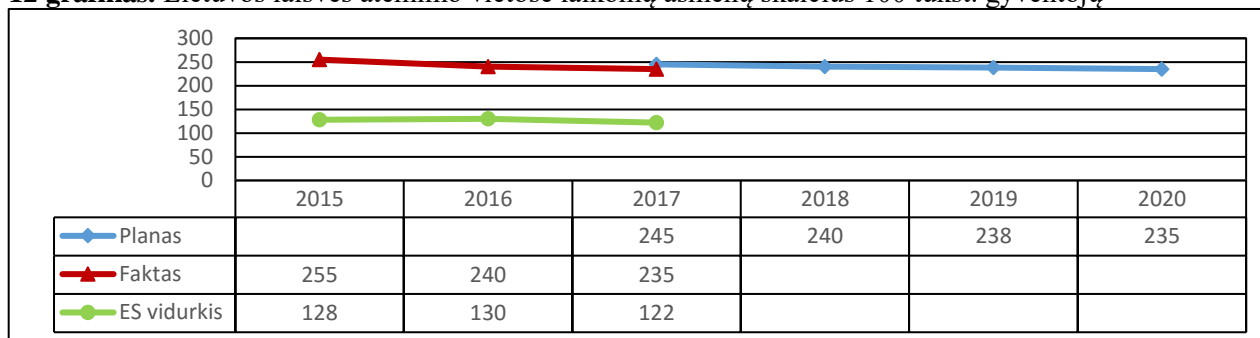
Pastebėtina, kad šio kriterijaus nuo 2018 m. atsisakoma atsižvelgiant į sudėtingą skaičiavimą ir nepakankamą kriterijaus informatyvumą.

11 grafikas. Dirbančių nuteistųjų dalis, proc.

2017 m. pataisos įstaigose, už įstaigų ribų ir valstybės įmonėje „Mūsų amatai“ vidutiniškai buvo įdarbinti 2 196 nuteisti asmenys, tai sudarė 38,4 proc. nuo visų nuteistųjų. Valstybės įmonėje „Mūsų amatai“ dirbo 1 281 nuteistasis, ūkio darbuose – 781, pusiaukelės namuose – 59, 75 įdarbinti pagal socialinės partnerystės sutartį. Įdarbintųjų nuteistųjų dalis kiekvienais metais didėja, žinoma, procentinį didėjimą iš dalies lemia ir mažėjantis bendras įkalintų asmenų skaičius. Tačiau nuolat ieškoma būdų didinti įdarbintų nuteistųjų skaičių, nes užimtumas darbine veikla prisideda ir prie socialinės rehabilitacijos tikslų.

12 grafikas. Lietuvos laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų skaičius 100 tūkst. gyventojų

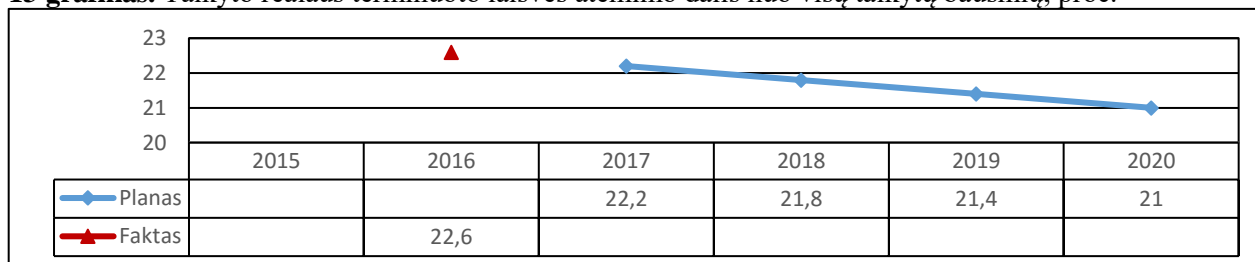
Nesubalansuota baudžiamoji politika, pernelyg dažnas laisvės atėmimo bausmės skyrimas bei suėmimo taikymas ir neefektyvus nuteistųjų resocializacijos procesas lėmė, kad, lyginant su kitomis ES valstybėmis narėmis, Lietuvoje fiksuojamas didžiausias įkalinimų asmenų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų (235 asmenys).

Vykdamas kryptingus baudžiamosios politikos pokyčius (platesnis alternatyvių įkalinimų bausmių taikymas, efektyvesnė nuteistųjų socialinė rehabilitacija, elektroninio stebėjimo priemonių taikymas probacijoje ir pan.) minėtas rodiklis palaipsniui mažėja (pavyzdžiui, 2013 m. šis rodiklis siekė net 327).

Kuriant modernią Lietuvos bausmių vykdymo sistemą ženkliai prisidėjo ir nuo 2013 m. įgyvendinama 2009–2014 m. Norvegijos finansinio mechanizmo programa „Pataisos, įskaitant bausmes be įkalinimo“, kurios tikslas – pagerinti Lietuvos bausmių vykdymo sistemą vadovaujantis tarptautiniais žmogaus teisių užtikrinimo standartais. Programos įgyvendinimui skirta maždaug 9 mln. eurų parama, iš jų 85 proc. (7.7 mln. eurų) sudarė Norvegijos finansinio mechanizmo, 15 proc. (1.3 mln. eurų) – Lietuvos bendrojo finansavimo lėšos. Šios programos operatorius yra Teisingumo ministerija, įgyvendintojas – Kalėjimų departamentas. Norvegijos finansinio mechanizmo parama – unikali proga perimti vienos pažangiausių pasaulyje bausmių vykdymo sistemos patirtį ir pritaikyti ją Lietuvoje. Už šias Norvegijos finansinio mechanizmo lėšas įkurti 4 pusiauakelės namai Vilniuje, Alytuje, Marijampolėje bei Pravieniškėse, juose šiuo metu gyvena 66 nuteistieji. Šiuose namuose gyvenantys nuteistieji įsidarbina, turi daugiau galimybių bendrauti su artimaisiais, tačiau privalo laikytis nustatytos tvarkos. Tai pat už paramos lėšas įsigytos 125 elektroninės apykabės lygtinai paleistiems nuteistiesiems prižiūrėti. Ši sistema pradėjo veikti pernai rugpjūtį, iki šiol beveik 650 lygtinai paleistų nuteistųjų dėvėjo elektronines apykojes. Panevėžyje buvo įkurti Motinos ir vaiko namai, kuriuose gyvena realia laisvės atėmimo bausme nuteistos moterys, auginančios mažamečius vaikus, iš Vilniaus į Pravieniškes perkelta Laisvės atėmimo vietų ligoninė, įrengta mokykla Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriuje, sukurtas ir sėkmingai įgyvendinamas mediacijos taikymo baudžiamosios justicijoje modelis.

2017 m. baigta Pravieniškių pataisos namų–atvirosios kolonijos rekonstrukcija. Per 9 mėn. dar nuo sovietmečio likę bendrabučiai paversti moderniais kamerų tipo pastatais, kurių bendras plotas apie 3 000 kv. metrų. Juose įrengtos nedidelės (iki 4 asmenų) kameros, kitos saugumui ir efektyviam darbui su nuteistaisiais būtinos patalpos, pagerėjo ir pataisos pareigūnų darbo sąlygos. Nelikus apsaugos bokštelių, pareigūnai keis kvalifikaciją ir tiesiogiai dirbs su nuteistaisiais, tai padės pagerinti nuteistųjų resocializaciją, turės įtakos pakartotiniam nusikalstamumui mažinti. Projekto bendra vertė – daugiau nei 3,5 milijono eurų. Didžiąją dalį šios paramos skyrė Norvegijos vyriausybė.

13 grafikas. Taikyto realaus terminuoto laisvės atėmimo dalis nuo visų taikytų bausmių, proc.

Kriterijus naujas, į Strateginį veiklos planą įtrauktas tik 2017 m. 2017 metų duomenys bus viešai prieinami tik 2018 m. gegužės mėn. Šis kriterijus leis stebėti baudžiamosios politikos pokyčių ir teismų praktikos tendencijas ir atitinkamai vertinti paskirtų realaus laisvės atėmimo bausmių ir bausmių, nesusijusių su laisvės atėmimu, santykį. Tikslas – mažinti asmenų, kuriems būtų skiriamos realios laisvės atėmimo bausmės, skaičių.

Svarbiausi darbai:

Nors bausmių vykdymo sistemoje nuolat vyksta teigiami pokyčiai, tačiau 2017 m. paaiškėjo nemažai negerovių. Teisingumo ministerijos darbuotojų iniciatyva visuomenei tapo žinoma netvarka ir neskaidrumas pataisos įstaigų sistemoje. Inicijuoti auditai parodė, kad ne vienoje įstaigoje klesti neskaidrūs viešieji pirkimai, dominuoja nepotizmo apraiškos, giminių ir bičiulių įdarbinimas. Keli šių įstaigų vadovai dėl nesugebėjimo užtikrinti tinkamą darbo organizavimą buvo atleisti iš pareigų. Metų pabaigoje darbą pradėjo naujas Kalėjų departamento vadovas, kurio vienas svarbiausių uždavinių bus užtikrinti pokyčius ir stabilizuoti sistemos veiklą. Taip pat pradėtos Kalėjų departamento ir penkių probacijos tarnybų reformos, leisiančias išgryninti šių žinybų svarbiausias funkcijas. Planuojama, kad per 2018 m. pirmąjį pusmetį bus sukurtas veiksmingas bausmių vykdymo įstaigų modelis, kuriame trumpos valdymo grandinės principu vieningai funkcionuos ir bendradarbiaus Kalėjų departamentas, kaip metodologinis valdymo centras, laisvės atėmimo įstaigos ir probacijos tarnyba. Tokia sistema leis šioms institucijoms veiksmingai bendradarbiauti ir komunikuoti tarpusavyje, teikti pagalbą, užtikrinti bendrus bausmių vykdymo politikos tikslus, ypač vieną svarbiausių – efektyvią nuteistųjų resocializaciją, jos nuoseklumą ir tęstinumą.

Pagrindinis Kalėjų departamento struktūros pokyčių tikslas – padidinti bausmių vykdymo sistemos valdymo veiksmingumą ir kokybę. Naujoje struktūroje aiškiai atskiriamos dvi skirtingo pobūdžio Kalėjų departamento kompetencijos sritys, specialioji dalykinė ir bendroji, t. y. aptarnavimo. Taip pat bus konsoliduojamas ir mažinamas Kalėjų departamento struktūrinių padalinių kiekis ir administravimo mechanizmas. Įgyvendinant Kalėjų departamento pokyčių planą, vyks probacijos tarnybų reorganizavimas. Reorganizacijos metu Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių bus sujungtos į vieną tarnybą, kuri vadinsis Lietuvos probacijos tarnyba.

2017 m. priimtos Tarnybos Kalėjų departamente statuto pataisas, leisiančias padidinti darbo užmokestį mažiausiai uždirbantiems pataisos pareigūnams. Į mažus nemotyvuojančius pataisos pareigūnų atlyginimus ir nepakankamą su nuteistaisiais dirbančių pareigūnų skaičių atkreipė dėmesį ir Europos komiteto prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį žmogaus orumą elgesį ar baudimą delegacija savo ataskaitoje po 2016 m. vizito Lietuvoje. Pagal naują darbo užmokesčio sistemą pataisos pareigūnams darbo užmokestis iš esmės suvienodintas su vidaus tarnybos sistemos pareigūnams mokamu darbo užmokesčiu, o kai kuriais atvejais yra ir didesnis už jį. Po pataisų įsigaliojimo žemiausios grandies pataisos pareigūnų darbo užmokestis padidėjo vidutiniškai 50 eurų, vidurinėsios grandies – apie 70 eurų. Laisvės atėmimo vietose 2017 m. dirbo 2 959 darbuotojai, iš jų 2 232 pareigūnai, vienam darbuotojui teko 2 nuteistieji. 2017 m. pabaigoje laisvės atėmimo vietose buvo laikoma 6 599 suimtieji ir nuteistieji.

Taip pat paminėtina, kad 2018 m. planuojama pradėti įgyvendinti naują Norvegijos finansinių mechanizmų paramos programą, kuri turėtų tęstis 5 metus. Planuojama, kad Norvegijos Vyriausybė šiai naujai programai skirs apie 18 mln. eurų. Šias lėšas numatoma ir toliau skirti laisvės atėmimo vietų infrastruktūros modernizavimui: tai leistų ne tik geriau užtikrinti laisvės atėmimo vietų saugumą ir pagerinti personalo darbo sąlygas, bet ir sudarytų galimybes atsakyti šiuo metu naudojamos tarptautinių standartų neatitinkančios įkalinimo infrastruktūros. Didelį dėmesį planuojama skirti pareigūnų mokymui, jų kompetencijos kėlimui. Planuojama iš esmės peržiūrėti Kalėjų departamentui pavaldaus Mokymų centro šiuo metu naudojamas mokymų programas, jas labiau pritaikant profesionaliam ir visapusiškam pataisos pareigūnų rengimui bei pažangių ir naujų darbo metodų įdiegimui. Pasinaudojant šios programos lėšomis, būtų planuojama Lukiškių tardymo izoliatorių-kalėjų iš Vilniaus centro perkelti į naująjį pastatą, kuris atitiktų visus nuteistųjų kalinimui keliamus reikalavimus.

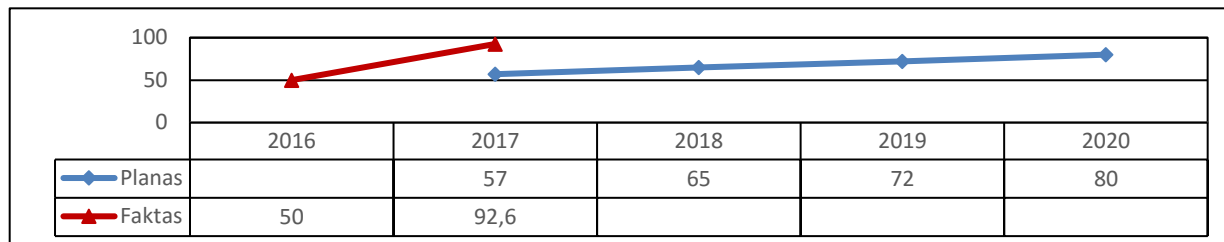
Įgyvendinant baudžiamojo proceso ir bausmių vykdymo politiką bei siekiant apginti nukentėjusiųjų nuo smurtinių nusikaltimų asmenų teises, per 2017 m. Teisingumo ministerija parengė 324 sprendimus dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo (243 sprendimai kompensuoti ir 81 sprendimas nekompensuoti padarytos žalos). Išmokėta 717 tūkst. eurų kompensacijų. Teisingumo ministerija pateikė 170 ieškinių dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo nustatyta tvarka išmokėtų kompensacijų grąžinimo regresu tvarka, visi reikalavimai buvo patenkinti ir perduoti vykdymui.

II. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

3.1 kryptis: Viešojo sektoriaus efektyvumo didinimas

3.1.4 darbas: Valstybės informacinių išteklių infrastruktūros konsolidavimas ir valstybės informacinių sistemų modernizavimas

14 grafikas. Registrų duomenų, teikiamų automatiniu būdu, dalis, proc.

Šis kriterijus parodo valstybės įmonės Registrų centro registrų duomenų teikimo automatiniu būdu lygį. Valstybės įmonė Registrų centras tvarko 11 registrų. 92,6 proc. duomenų teikimo paslaugų ir užklausų pateikiama kompiuteriu nuskaitomais formatais.

2017 m. atlikus tikslus skaičiavimus remiantis objektyviais paslaugų apskaitos sistemos ir audito sistemos duomenimis, manytina, kad kriterijaus pradinė reikšmė (50 proc.) nustatyta netinkamai. Tai galėjo lemti, kad skaičiuojant 2016 m. reikšmę neįvertinti Centrinės hipotekos įstaigos valdyti registrai, kurie prie valstybės įmonės Registrų centro prijungti 2016 m. liepos mėn.

Šio darbo veiksmus, už kuriuos atsakinga Teisingumo ministerija, planuojama įgyvendinti ne anksčiau kaip 2018 m. IV ketv.

3.2 kryptis: Viešųjų ir administracinių paslaugų modernizavimas ir informacinės visuomenės plėtra

3.2.2 darbas: Balsavimo internetu sistemos sukūrimas

Šiuo metu vyksta parengiamieji darbai siekiant įteisinti balsavimą internetu Lietuvoje.

Teisingumo ministerija parengė įstatymo projektą, reglamentuojantį balsavimo internetu sistemos sukūrimą ir įgyvendinimą. Patobulintas įstatymo projektas buvo parengtas įvertinus Seimo narių išsakytas pastabas, nepriklausomų IT specialistų pateiktus pasiūlymus dėl balsavimo internetu informacinės sistemos saugumo užtikrinimo, taip pat neįgaliųjų organizacijų atstovų pasiūlymus dėl sistemos pritaikymo specialiesiems poreikiams. Tikimasi, kad Seimas šį įstatymo projektą priimsi 2018 metų pavasarį.

Balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymas sudarys teises, organizacines ir finansines galimybes balsavimo internetu informacinei sistemai steigti ir jai testuoti prieš įteisinant balsavimą internetu įvairaus lygio rinkimuose ir referendumuose. Naujajame projekte ypač daug dėmesio skiriama rinkėjo identifikavimo informacinėje sistemoje užtikrinimui, jos pritaikymui neįgaliųjų specialiesiems poreikiams, taip pat papildomiems saugumo reikalavimams, sustiprintam informacinės sistemos auditui.

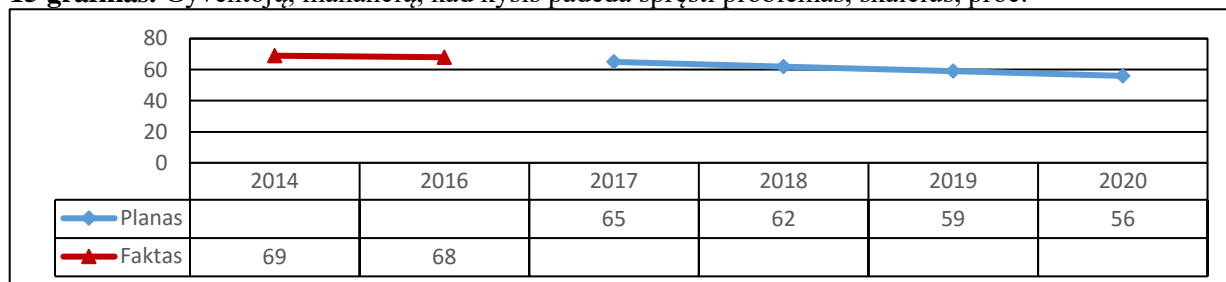
Teisingumo ministerijos užsakymu 2015 m. pavasarį UAB „Baltijos tyrimai“ atliko gyventojų apklausą, kurios duomenimis, 56 proc. Lietuvos gyventojų remia idėją, kad per rinkimus būtų galima balsuoti ir internetu. Šios apklausos rezultatai rodo, kad balsavimas internetu patrauklus dėl to, kad yra patogus, – taip teigia net 66 proc. apklaustųjų. Beveik 50 proc. mano, kad balsavimo internetu įteisinimas sudarytų sąlygas užsienyje gyvenantiems arba studijuojantiems Lietuvos piliečiams aktyviau dalyvauti rinkimuose, o ketvirtadalis apklaustųjų yra įsitikinę, kad balsavimas internetu padidintų gyventojų susidomėjimą rinkimais. Seimui pritarus šiam įstatymo projektui, Teisingumo ministerija parengs Seimo rinkimų, Savivaldybių tarybų rinkimų, Prezidento rinkimų ir kitų su rinkimais susijusių įstatymų pataisas, kuriose būtų įteisintas elektroninis balsavimas. Planuojama, kad balsuoti internetu piliečiai galės 2020 m. spalio mėn. vyksiančiuose Seimo rinkimuose.

3.3 kryptis: Skaidrumo ir atvirumo didinimas, kovos su korupcija stiprinimas

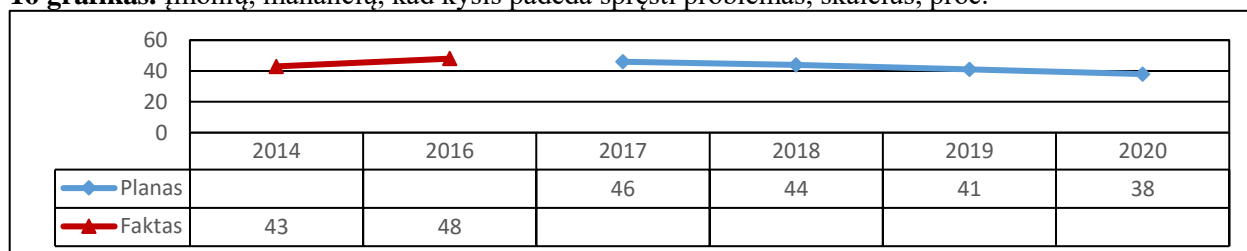
Šios krypties kriterijus „Lietuvos korupcijos suvokimo indekso įvertinimas, balais“ aptariamas prie pirmo strateginio tikslo „Siekti skaidrios, darnios ir veiksmingos teisės sistemos“ 3 grafiko (3 efekto kriterijus).

3.3.3 darbas: Kovos su korupcija sistemos tobulinimas

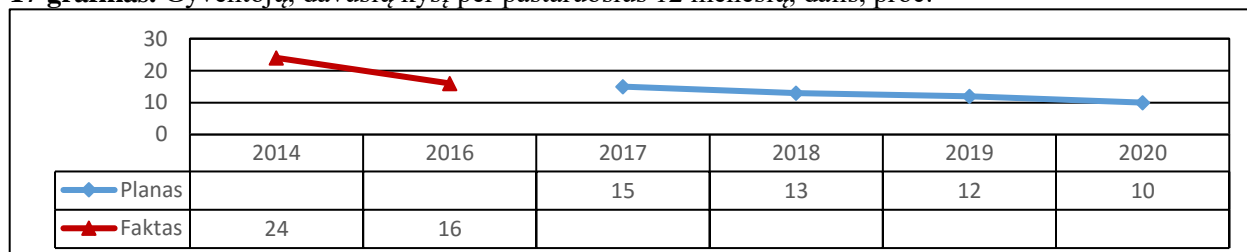
15 grafikas. Gyventojų, manančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, skaičius, proc.

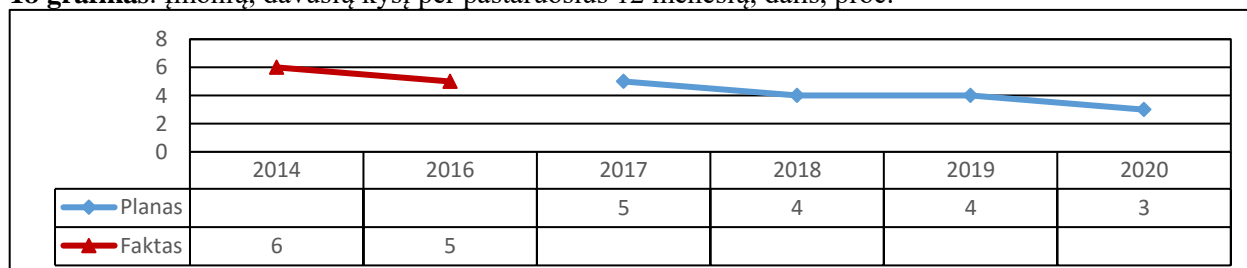
16 grafikas. Įmonių, manančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, skaičius, proc.

17 grafikas. Gyventojų, davusių kyšį per pastaruosius 12 mėnesių, dalis, proc.

18 grafikas. Įmonių, davusių kyšį per pastaruosius 12 mėnesių, dalis, proc.

Duomenys imami iš Lietuvos korupcijos žemėlapis, deja 2017 m. duomenų nėra.

Lietuvos korupcijos žemėlapis – tai nuo 2001 m. vykdomas reprezentatyvus sociologinis tyrimas, kuriuo siekiama įvertinti Lietuvos gyventojų ir verslininkų požiūrį į korupciją, išnagrinėti apklaustųjų asmeninę patirtį susiduriant su korupciniais atvejais ir įvertinti Lietuvos visuomenės antikorupcinį potencialą. Tyrimas atliekamas pagal Lietuvos gyventojų ir verslo atstovų apklausas. 2001 -2008 m. tyrimą atliko organizacijos Transparency International Lietuvos skyrius, nuo 2008 m. tyrimą organizuoja Specialiųjų tyrimų agentūra. Nuo 2001 m. atlikti iš viso 9 tyrimai.

Svarbiausi darbai:

2017 m. ratifikuota Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) konvencija dėl kovos su užsienio pareigūnų papirkimu sudarant tarptautinius verslo sandorius. Konvencijos ratifikavimas yra labai svarbus siekiant dalyvauti tolesniuose EBPO darbo grupės dėl papirkimo sudarant tarptautinius verslo

sandorius Lietuvos vertinimo etapuose bei užtikrinti Lietuvos siekius į EBPO įstoti 2018 m. Prisijungdama prie Konvencijos Lietuva įsipareigojo aktyviai kovoti su užsienio pareigūnų papirkimu sudarant tarptautinius verslo sandorius ir griežtai bausti kyšius užsienio pareigūnams duodančias Lietuvos juridinius ir fizinius asmenis. Šiuo metu prie Konvencijos yra prisijungusi 41 valstybė. Paminėtina, kad Lietuva 2017 m. pradžioje oficialiai pakviesta tapti EBPO darbo grupės dėl papirkimo sudarant tarptautinius verslo sandorius visateise dalyve.

Taip pat Seime priimta nemažai Baudžiamojo kodekso pakeitimų, kuriais įgyvendinamos EPBO rekomendacijos, susijusios su baudos baudmės dydžiais fiziniams ir juridiniams asmenims ir baudos veiksmingumo už korupcinio pobūdžio nusikaltimus didinimu, padidinant pinigines baudas už visas nusikalstamas veikas ir įmokos į nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą dydį, sugriežtinant atsakomybę už korupcinio pobūdžio nusikaltimus. Priimtomis pataisomis taip pat įtvirtintos papildomos teisinės priemonės, siekiant veiksmingesnės kovos su korupcija – numatytos papildomos baudos baudmės skyrimo taisyklės, jeigu padaromas korupcinio pobūdžio nusikaltimas, bei prailginti tam tikrų baudžiamojo poveikio priemonių terminai.

EBPO darbo grupė dėl kovos su papirkimu tarptautiniuose verslo sandoriuose teigiamai įvertino Lietuvos atliktas teises reformas. Jos patvirtintoje pirmos fazės vertinimo ataskaitoje teigiama, kad Lietuvos teisės aktai iš esmės atitinka Konvencijos dėl užsienio pareigūnų papirkimo, sudarant tarptautinius verslo sandorius, reikalavimus.

Seime priimtas Pranešėjų apsaugos įstatymas, numatantis asmenų, pranešusių apie padarytus pažeidimus, apsaugos mechanizmą. Siekiama užtikrinti asmenų, pateikusių informaciją apie pažeidimus, konfidencialumą, taip pat įtvirtintas draudimas prieš asmenį, kuris pateikė informaciją apie pažeidimą, imtis drausminio poveikio priemonių, atleisti jį iš darbo ar tarnybos, pažeminti pareigose, perkelti į kitą darbo vietą arba taikyti bet kokias kitas neigiamo poveikio priemones.

Taip pat Seime priimti Prokuratūros įstatymo pakeitimai, įteisinantys prokuroro, kuriam suteiktas specialus statusas, pareigybę. Prokurorui, tiriančiam korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, kurių padarymu įtariami valstybės ar savivaldybės institucijų, įstaigų ar organizacijų vadovai ar asmenys, turintys imunitetą nuo patraukimo baudžiamajon atsakomybėn, generalinis prokuroras galėtų suteikti specialų statusą. Vykdamas proceso įstatymus, jis būtų pavaldus tik generaliniam prokurorui arba jo pavaduotojui.

2017 m. pabaigoje EBPO kovos su užsienio pareigūnų papirkinėjimu darbo grupė baigė Lietuvos antrojo etapo vertinimą. Darbo grupė išsamiai vertino Lietuvos teisinę, institucinę bazę ir teisės aktų taikymą praktiškai užkertant kelią korupcijai tarptautiniuose verslo sandoriuose. Vertinimo metu Lietuva buvo pagirta už reikšmingas įstatymų pataisas ir kitus veiksmus, kurių ėmėsi siekdama tapti pilnateise EBPO nare. Ataskaitoje teigiamai įvertintas neseniai priimtas Pranešėjų apsaugos įstatymas, taip pat baudų už korupcinius nusikaltimus sugriežtinimas Baudžiamajame kodekse, svarbūs teisės aktų pakeitimai pinigų plovimo prevencijos srityje ir antikorupcinis švietimas.

EBPO darbo grupė patvirtino Lietuvos antrojo etapo vertinimo pranešimą, kuriame Lietuvai pateikiamos 27 rekomendacijos ir nurodoma 17 sričių, kuriose darbo grupė stebės Lietuvos teisės aktų nuostatų taikymą. Ataskaitą raštu dėl visų rekomendacijų įgyvendinimo reikės pateikti iki 2019 m. gruodžio mėnesio. Didžioji dalis rekomendacijų yra ne dėl įstatymų keitimų. EBPO ekspertai siūlo organizuoti mokymus, skleisti informaciją apie užsienio pareigūnų papirkimo nusikaltimą, didinti Specialiųjų tyrimų tarnybos finansavimą, gerinti statistikos rinkimą, tobulinti bendradarbiavimą tarp institucijų. EBPO toliau domėsis, kaip praktiškai veikia neseniai Lietuvoje priimti įvairūs įstatymai. Darbo grupė planuoja 2018 metų kovo mėnesį atlikti galutinį Lietuvos vertinimą dėl stojimo į EBPO ir pateikti formaliąją nuomonę. Po techninių peržiūrų Lietuvos Respublikos Vyriausybė pateiks galutinę poziciją, tada EBPO Taryba pakvies Lietuvą prisijungti prie EBPO konvencijos ir pasirašyti tarpusavio sutartį. Lietuva tapti EBPO nare siekia 2018 m. birželio mėnesį vykstančioje EBPO Ministrų Taryboje.

Narystė EBPO suteiks Lietuvai lygiateisį vaidmenį kuriant ir priimant įvairių politikos sričių tarptautines taisykles, kurios turi tiesioginės įtakos Lietuvos raidai. Narystė EBPO vertinama kaip geras valstybės ekonomikos stabilumo ir patikimumo rodiklis bei instrumentas šiuolaikinės aplinkos iššūkiams priimti. Lietuvos narystė EBPO turės teigiamos įtakos investicijų pritraukimui, tarptautinio skolinimosi kaštams, socialinių ir ekonominių atskirčių mažinimui ir tvariam augimui užtikrinti. Būdamas EBPO nare Lietuva galės

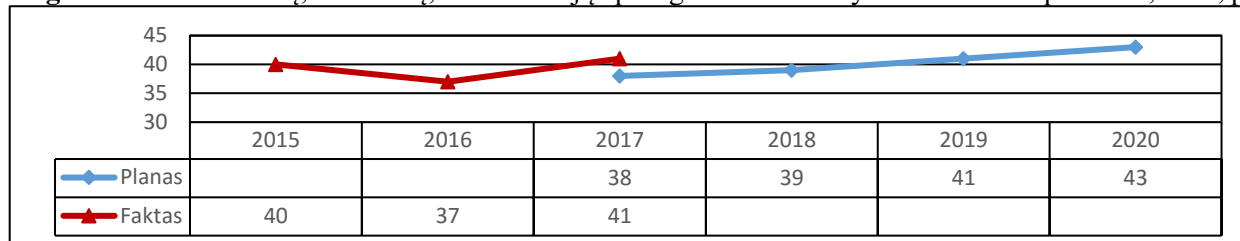
naudotis naujausiais EBPO tyrimais ir taikyti gerąją EBPO šalių narių patirtį, gerindama valstybės valdymo kokybę. EBPO periodiškai ir įvairiais aspektais atlieka kiekvienos šalies narės ekonomikos analizę ir teikia konkrečias rekomendacijas, padedančias gerinti ekonomikos valdymo efektyvumą.

4.2 kryptis: Verslo sąlygų ir investicinės aplinkos gerinimas, vartotojų teisių apsaugos stiprinimas

4.2.12 darbas: Vartotojų apsaugos sistemos veiksmingumo didinimas, sukuriant aiškų ir skaidrų reguliavimą, optimizuojant vartotojų apsaugos procesus

Darbo rodiklis „Lietuvos vartotojų teisių apsaugos indeksas“ aptariamas prie antro strateginio tikslo „Padidinti teisinių institucijų paslaugų patogumą vartotojams ir jų efektyvumą“ 7 grafiko (3 efekto kriterijus).

19 grafikas. Verslininkų, manančių, kad vartotojų apsaugos teisės aktai yra išsamūs ir suprantami, dalis, proc.

2017 m. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos užsakymu UAB „Rinkos tyrimų centras“ atliktos vartotojų ir ūkio subjektų nuomonių apklausos apie vartotojų teises duomenimis, 41 proc. įmonių atstovų nurodė, kad teisės aktai yra išsamūs ir suprantami (neigiamų vertinusių buvo 17 proc.). Šie vertinimai per 3 metus mažai kinta.

Tarnyba nuolat teikia konsultacijas ūkio subjektams, taip pat organizuoja teminius seminarus ir mokymus (2017 m. organizuoti mokymai apie pakuočių atitikties teisinį reglamentavimą, kosmetikos gaminių ženklumą ir saugą, žaislų saugos ir ženklavimo reikalavimus, elektrotechnikos ir instaliacinių gaminių saugos ir ženklavimo reikalavimus, elektroninės komercijos teisinį reguliavimą bei vartotojų teises, įsigijus prekes nuotoliniu būdu, ir kitais aktualiais klausimais). Be to, ūkio subjektams aktualią informaciją skelbiama Tarnybos interneto tinklalapyje www.vvtat.lt, socialinio tinklo Facebook paskyroje bei įvairiomis žiniasklaidos priemonėmis.

Svarbiausi darbai:

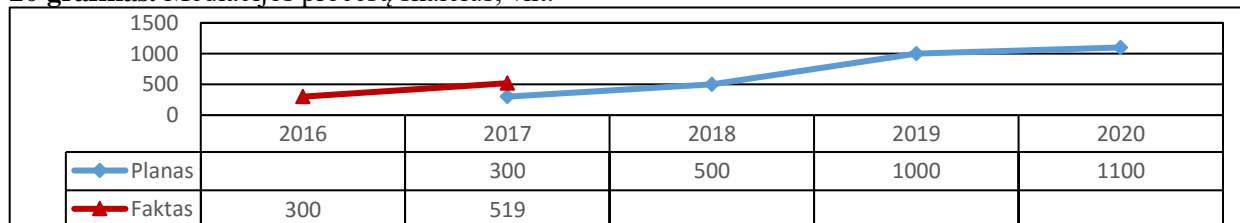
Šio darbo veiksmus, už kuriuos atsakinga Teisingumo ministerija, planuojama įgyvendinti ne anksčiau kaip 2019 m. II ketv. Tačiau 2017 m. Tarnyba aktyviai dalyvavo Ūkio ministerijos sudarytos darbo grupės, skirtos peržiūrėti Produktų saugos įstatymą, veikloje, teikė pasiūlymus, susijusius su Produktų saugos įstatymo taikymo sritimi, nustatytomis ekonominėmis sankcijomis bei jų taikymo tvarka. 2018 m. minėta darbo grupė tęs savo veiklą rengdama Produktų saugos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą.

5.3. Kryptis. Pilietiškumo ugdymas, pilietinių galių ir žmogaus teisių apsaugos stiprinimas

Šios krypties kriterijus „Teisės viršenybės principo įgyvendinimas, proc.“ aptariamas prie pirmo strateginio tikslo „Siekti skaidrios, darnios ir veiksmingos teisės sistemos“ 4 grafiko (4 efekto kriterijaus).

5.3.4 darbas: Žmogaus teisių apsaugos ir pasitikėjimo teisingumo sistema stiprinimas

20 grafikas. Mediacijos procesų skaičius, vnt.

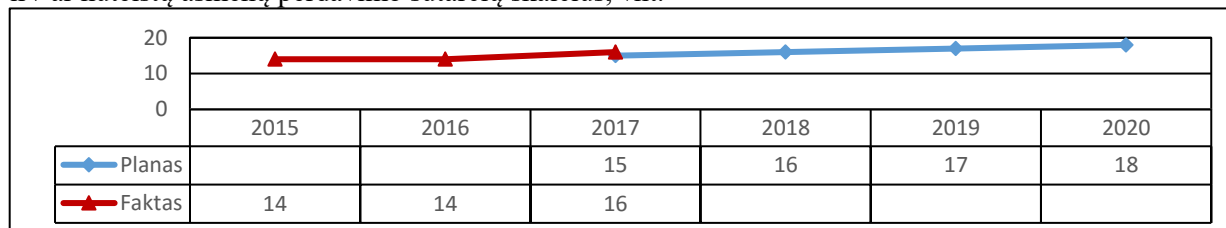

Kriterijus atspindi siekį padidinti teisingumo sistemos veiksmingumą, plėtojant taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) sistemą. Įgyvendinant civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo nuostatas siekiama

skatinti mediacijos (taikinamojo tarpininkavimo) plėtrą civiliniuose ginčiuose, skatinti taikų ginčų sprendimą, kas padėtų sumažinti teismų darbo krūvį, taupyti privačių asmenų, valstybės biudžeto lėšas, skiriamas ginčų sprendimui teisme. Šis kriterijus matuojamas suskaičiuojant per metus įvykdytus (pabaigtus) mediacijos procesus. Iki 2019 m. skaičiuojami įvykdyti teisminės mediacijos procesai, nuo 2019 m. bus papildomai skaičiuojami neteisminės mediacijos procesai, o nuo 2020 m. – ir privalomosios mediacijos procesai.

Darbo rodiklis „Visuomenės informuotumo apie teisę į duomenų apsaugą lygis, proc.“ aptariamas prie antro strateginio tikslo „Padidinti teisinių institucijų paslaugų patogumą vartotojams ir jų efektyvumą“ 8 grafiko (4 efekto kriterijus).

21 grafikas. Valstybių, su kuriomis sudarytos teisinio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose, ekstradicijos ir / ar nuteistų asmenų perdavimo sutarčių skaičius, vnt.

2017 m. sudaryti du dvišaliai susitarimai: balandžio mėn. pasirašyta dvišalė tarptautinė sutartis dėl asmenų, kuriems paskirta laisvės atėmimo bausmė, ir asmenų, kuriems pritaikytos priverčiamosios medicinos priemonės, perdavimo su Kazachstano Respublika ir spalio mėn. pasirašyta dvišalė sutartis dėl ekstradicijos su Indijos Respublika. Pasirašyta viena sutartimi daugiau negu planuota, bet pastebėtina, kad ekstradicijos sutartis su Indijos kompetentingomis institucijomis derinta 20 metų. Ekstradicijos sutartys padeda užtikrinti, kad padariusiam nusikaltimą asmeniui nepavyks išvengti bausmės pasislepiant kitoje šalyje – valstybė įgiję teisę reikalauti sulaikyti tokį asmenį ir grąžinti jį nusikaltimo padarymo valstybę.

Svarbiausi atlikti darbai:

2017 m. birželio 29 d. Seime buvo priimti Teisingumo ministerijos parengti Civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo ir su juo susijusių teisės aktų pakeitimai, skatinantys mediacijos plėtrą. Įstatymas numato privalomą mediaciją šeimos ginčiuose ir kitais įstatymų numatytais atvejais. Mediacijos paslaugas galės teikti asmenys išklaušę ne trumpesnius nei 40 akademinį valandų mokymus mediacijos tema, išlaikę kvalifikacinį egzaminą, atitinkantys kitus įstatyme nustatytus reikalavimus ir įrašyti į Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašą. Mediacija taikoma ir mediatorius skiriamas ginčo šalių rašytiniu susitarimu. Kai mediatorių parenka ir skiria Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba, mediacijos paslaugos apmokamos iš valstybės biudžeto. Kitais atvejais mediatoriumi bus apmokama ginčo šalių lėšomis. Įstatymų pakeitimai įsigalios 2019 m. sausio 1 d., nuostatos dėl privalomosios mediacijos – 2020 m. sausio 1 d.

Mediacija yra paprastesnis, greitesnis ir dažnai gerokai pigesnis ginčų sprendimų būdas palyginti su analogiškais procesais, vykstančiais teismuose. Labai svarbu, kad ginčo šalys pačios susitaria – nereikalingas sprendimą priimančio teisėjo – tai padeda išvengti konflikto ar nuoskaudos, kai manoma, kad priimtas neteisingas sprendimas.

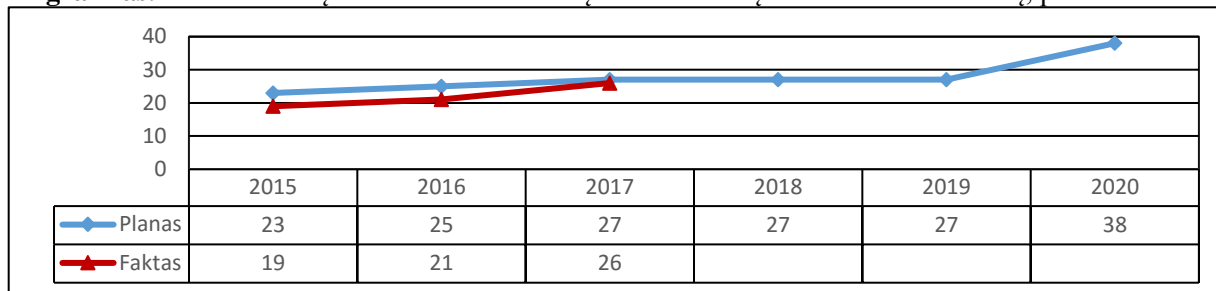
5.4 kryptis: Viešojo saugumo stiprinimas ir bausmių vykdymo sistemos modernizavimas

Šios krypties kriterijus „Lietuvos laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų skaičius 100 tūkst. gyventojų“ aptariamas prie trečio strateginio tikslo „Pasiiekti, kad bausmių sistema būtų moderni ir veiksminga“ 12 grafiko (4 efekto kriterijus).

5.4.6 darbas: Bausmių vykdymo sistemos modernizavimas

Svarbiausi atlikti darbai ir rodiklis „Taikyto realaus terminuoto laisvės atėmimo dalis nuo visų taikytų bausmių, proc.“ aprašyti aptariant trečią strateginį tikslą „Pasiiekti, kad bausmių sistema būtų moderni ir veiksminga“.

22 grafikas. Modernizuotų laisvės atėmimo vietų dalis nuo visų laisvės atėmimo vietų, proc.

Modernizuoti laisvės atėmimo vietų įstaigas ir jų veiklos metodus, požiūrio į nuteistąjį keitimą ir šiuolaikinės infrastruktūros, atitinkančios tarptautinius reikalavimus, vystymas yra svarbus Teisingumo ministerijos ir Kalėjimų departamento tikslas. Veiklos ir infrastruktūros pokyčiai lemia didesnę bausmių vykdymo sistemos taupumą, įstaigų veiklos saugumą ir geresnes darbuotojų darbo ir įkalintų asmenų laikymo sąlygas. Dauguma laisvės atėmimo vietų neatitinka šiuolaikinių reikalavimų, jos ilgus metus nerenovuotos. Nuteistieji neretai skundžiasi dėl prastų kalinimo sąlygų Lietuvos teismams, o kai kurie skundai pasiekia ir Europos žmogaus teisių teismą. Dėl netinkamų kalinimo sąlygų 2017 m. 966 asmenims išmokėta 745 tūkst. eurų (2016 m. – 323,3 tūkst. eurų) (2015 m. – 713 tūkst. eurų).

Laisvės atėmimo vietos modernizuojamos pasitelkiant tarptautinę paramą (apie Norvegijos finansinių mechanizmų paramą plačiau rašoma aptariant trečią strateginį tikslą „Pasiiekti, kad bausmių sistema būtų moderni ir veiksminga“) ir valstybės biudžeto lėšas

Valstybės biudžeto lėšomis 2017 m. modernizuotas vienas iš Marijampolės pataisos namų korpusų. Atlikus keturių aukštų pastato rekonstrukciją įengtos 32 kameros, kuriose galės gyventi 87 nuteistieji, kurie dienotvarkėje numatytu laiku eis dirbti, lankys socialinės reabilitacijos ar kitus užsiėmimus, galės pasivaikščioti. Buvusiame pastate, įrengtame pagal bendrabučio tipo reikalavimus, iki rekonstrukcijos gyveno virš 200 nuteistųjų. Jie galėjo laisvai judėti po vidinį kiemelį ir gyvenamąsias patalpas. Naujame korpuse bus vykdoma nuteistųjų dinaminė priežiūra – išvesti iš kameros nuteistieji yra nuolat prižiūrimi pataisos įstaigos darbuotojų. Visame pastate įdiegtos naujos elektroninės inžinerinės apsaugos priemonės, signalizacijos, elektroninės užrakinimo ir stebėjimo sistemos. Projektas bendra vertė 1 mln. eurų.